

SEX OG POLITIKKS POLITISKE DOKUMENT OM SEKSUELL ORIENTERING, KJØNNSIDENTITET OG KJØNNSUTRYKK (SKK).

For Sex og Politikk er rett til valg av seksualitet og kjønn sentrale deler av seksuelle rettigheter. Dette betyr rett og annerkjennelse til å praktisere og leve ut sin seksuelle orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk (SKK). Vi ønsker med dette dokumentet å vise hvilke konsekvenser brudd med dette kan ha, og hvilke politiske tiltak Sex og Politikk kjemper for.

Normer og normbryting

Sex og Politikk kjemper for annerkjennelse av at det finnes et større seksualitets- og kjønns mangfold. I mer enn 70 land finnes lover som forbyr sex mellom personer av samme kjønn¹. Normer knyttet til seksualitet, ofte kalt heteronormen, og kjønn, cisnormen, bidrar til fordømmelse. Heteronormen refererer til forventningen om at det finnes kun to kjønn, og at man skal forelske seg i og/eller ha sex med noen av det andre kjønn enn en selv. Cisnormen viser til forventningen om at man skal identifisere seg med det kjønn en ble tildelt ved fødsel. Disse normene er så grunnleggende forankret i språket og måten vi lever på at det er lett å tenke at dette er naturgitte, og ikke samfunns skapte, forskjeller.

Sex og Politikk mener at stereotyper knyttet til seksuell orientering og kjønn fremdeles er for dominerende i samfunnet, både i Norge og internasjonalt.

Konsekvenser

Å bryte med slike normer, å være skeiv, kan gjøre barn mer utsatt for mobbing og diskriminering². Mobbing kan gi dårligere forutsetninger på mange felt, inkludert utdanning og arbeid. De fleste skeive opplever å ha god helse, men andelen med dårligere psykisk helse er større enn blant heterofile. Interkjønn, intersex eller varierende kjønns karakteristikk viser til variasjoner i kroppslig utvikling, som i ulik grad ikke lar seg kategorisere som enten stereotypt kvinnelig eller mannlig. Dette er variasjoner som kan omfatte indre og ytre kjønnsorganer, hormoner og kromosomer. Strengt normer for kjønn har lagt føringer for hvordan personer med en interkjønntilstand har blitt møtt i helsevesenet. Det gjelder medisinske og kirurgiske inngrep som ikke har vært medisinsk nødvendige, og for å normalisere kropper som skiller seg fra normer for hvordan de skal se ut.

Hvordan endre normer

Sex og Politikk registrerer at utfordringer består, på tross av regjeringens handlingsplaner³, Prideparader over hele landet, forskning og lovendringer. Det gjenstår mer arbeid for å påvirke folks hjerner og hjerter. Det er viktig å fokusere på endring av underliggende normer for å sikre varig holdningsendring. Et eksempel på et tiltak som kan utfordre kjønnsnormer, er å åpne opp for et tredje juridisk kjønn, slik at de av oss som ikke identifiserer seg som enten mann eller kvinne blir anerkjent rettslig.

Sex og Politikk har et interseksjonelt perspektiv i vårt politiske arbeid. Det innebærer at vi har et blikk for hvordan ulike diskrimineringsgrunnlag henger sammen. I Norge vil eksempelvis skeive med mørk hud kunne være mer utsatt for diskriminering enn skeive med lys hud. Utdanning, arbeid, religion, økonomi og funksjonsevne spiller også en rolle i hvordan den enkelte blir marginalisert.

¹ <https://76crimes.com/76-countries-where-homosexuality-is-illegal/>

² UNESCO, 2016 "Out in the Open, Education sector responses to violence based on sexual orientation and gender identity/expression. EUs policy dokument; 2018 "Safe at school: Education sector responses to violence based on sexual orientation, gender identity/expression or sex characteristics in Europe".

³ Regjeringens handlingsplan mot diskriminering på grunn av seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk 2017-2020.

Norge og verden

Internasjonalt er ikke menneskerettigheter relatert til seksualitets- og kjønns mangfold fullt ut anerkjent. States skal beskytte personer mot menneskerettighetsovergrip. Første steg er avkriminalisering ulovlige praksiser, deretter aktiv anerkjennelse gjennom for eksempel antidiskrimineringslovgivning, adgang til likekjønnet ekteskap og selvvalgt kjønn. I Norge har vi kommet lengre enn de fleste andre land; Norge var først i verden på å inkludere seksuell orientering som diskrimineringsgrunnlag i 1981, kjempet frem av skeives egne organisasjoner.

Endringer i seksualitets- og kjønnsnormer og kravet om at skeives rettigheter er menneskerettigheter har utløst motkrefter og tilbakeslag i deler av verden. I noen land og i flere internasjonale arenaer er skeives rettigheter enten et ikke-tema eller et kamptema. Sex og Politikk ønsker å prioritere kamp mot lovforbud mot skeive handlinger og støtte til lokale skeive organisasjoner, samt støtte til lokale organisasjoners krav.

Sex og Politikk kjemper for at

1. seksualitetsundervisningen i skolen styrkes og inkluderer kjønn og seksualitet.
2. myndigheter øker innsatsen for å sikre anerkjennelse av mangfold, gjennom bl.a. handlingsplaner.
3. lovgiving om diskriminering, hatkriminalitet og hatefulle ytringer skal inkludere kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk og kjønnskarakteristikk.
4. myndigheter utvikler retningslinjer for helsepersonell og intersex-barns foreldre, som sikrer utsettelse av medisinsk og kirurgisk behandling inntil barnet har tilstrekkelig alder og modenhet til å delta i beslutninger.
5. et generelt forbud mot kirurgi som ikke er medisinsk nødvendig på barn med interkjønntilstand innføres og at foreldrene får opplæring og trygges for en slik utsettelse.
6. helsevesenet får økt kompetansen for å sikre at pasienter blir møtt åpent og uten å anta at de er heterofile eller cis uansett alder. Det bør bli normalt å spørre om hvilket pronomen en bruker, og hvis relevant, hvem en har sex med, uten å anta noe om seksualitet eller kjønn.
7. norske myndigheter sikrer anerkjennelse av selvbestemt juridisk kjønn og utvider lovgivning innført i Norge i 2016 ved å
  - a. legger til rette for å tillate fleksible kjønnsalternativ alle, inkludert særlig nyfødte uten klare kjønnskarakteristika, personer som ikke opplever seg som binære og personer som ikke har kjønn i det hele tatt, inkludert i skjemaer og registreringer.
  - b. legge opp til trygge offentlige arenaer med kjønnsnøytrale toalett og garderober, slik at den enkelte selv bestemmer hvor de vil gå.
8. helsevesenet tilbyr behandling til alle som har behov for kjønnsbekreftende behandling, og legger til rette for at den enkelte får tilpasset sin behandling.
9. det gjøres mulig å fryse ned eget arvemateriale i forbindelse med kjønnsbekreftende behandling.
10. norske myndigheter legger til rette for flere fagmiljøer som jobber med kjønn og tilbyr kjønnsbekreftende behandling.
11. forvaltningen av staters flyktninge- og innvandringspolitikk har oppdatert kunnskap om sårbarhet og marginalisering av seksuelle minoriteter og kjønnsminoriteter når de vurderer risiko i hjemlandet.
12. norske myndigheter bidrar til å inkludere kjønn og seksualitet i internasjonalt menneskerettighetsarbeid.
13. norske myndigheter prioriterer bistand til skeives organisasjoner.
14. norske myndigheter arbeider for at lovforbud mot sex mellom mennesker av samme kjønn fjernes over hele verden.